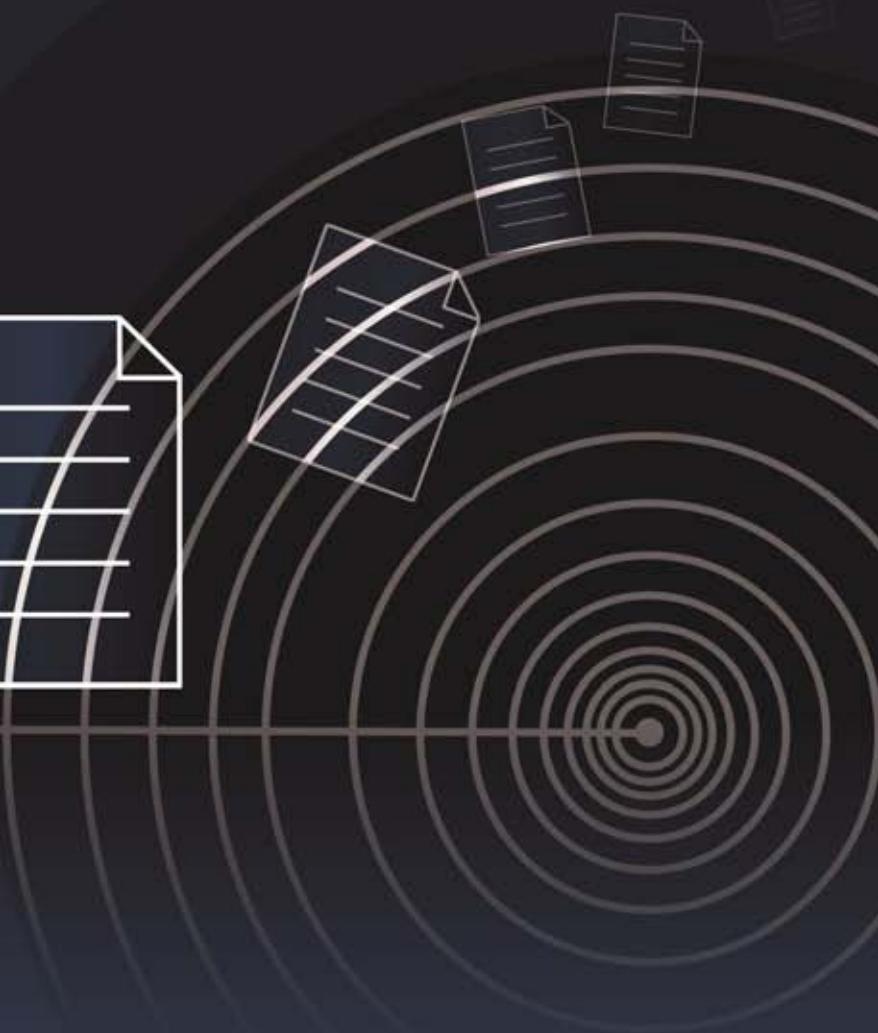

برنامه آگاهسازی و اطلاع رسانی عمومی

اسناد مدیریتی

جلد اول

وزارت کشور
سازمان میراث برآوردها
دانشگاه علوم پزشکی و تغذیه راهبردی رئیس جمهور
استانداری کوچان و کرمان

برنامه آگاهسازی و اطلاع رسانی عمومی در برابر سوانح

جلد اول: اسناد مدیریتی

استراتژی های اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی در مدیریت سوانح

Public Awareness on Disaster Risk Management

Volume I: Public Awareness Strategies on Disaster Risk Management

تدوین

اردشیر سیاح مفضلی

همکاران پژوهشی تدوین گزارش: ندیمه صحفی نمونه خوانی: نگار صحفي ویراستاري: فاطمه شهبازی طراحی گرافيكی و صفحه‌بندی: سالومه سياح تایپ: ثریا الزمانی تاریخ تهیه گزارش: بهار ۱۳۹۱ کدینگ گزارش: SCDRM-PA-V01 Strengthening the capacity of disaster risk management Public awareness- strategy- 01	عنوان اصلی: برنامه آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی در برابر سوانح عنوان فرعی: جلد اول: اسناد مدیریتی - استراتژی‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در مدیریت سوانح تهیيه کننده: اردشیر سیاح مفضلی - موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد مرجع تایید کننده: کمیته فنی نظارت بر مستندسازی اقدامات برنامه مشترک (سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه عمران ملل متحد) نسخه گزارش: نسخه اول مدیر ناظر بر گزارش: مهندس محمد حسین یزدانی
--	---

هرگونه نظر، یافته، نتیجه‌گیری و پیشنهاد تجربه شده‌ای در این مستند لزوماً نشان‌دهنده دیدگاه سازمان مدیریت بحران کشور یا برنامه عمران ملل متحد نیست.

دست‌اندرکاران تهیه و تدوین این مجموعه، از نظرات اصلاحی تمامی استادی، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان استقبال کرده و صمیمانه آنها را جهت ارتقای کیفیت این مجموعه ملی و کاهش خطرپذیری بلایای طبیعی در کشور به کار خواهند بست.

این گزارش برگرفته از نتایج اجرای برنامه مشترک دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه عمران ملل متحد با عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» است. این برنامه در سال ۲۰۰۵ به منظور ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور آغاز به کار کرد. یکی از اهداف این برنامه «مدیریت ریسک زلزله در مناطق شهری در دو شهر پایلوت کرمان و گرگان» بوده است. نتایج مستقیم حاصل از اجرای آزمایش این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان بخش اعظمی از مطالب و درس‌های آموخته این مجموعه را به خود اختصاص داده است.

نتایج به دست آمده از این گزارش، حاصل بررسی و مستندسازی تجارب و اقدامات بسیاری از افراد، سازمان‌ها و نهادهای ملی و محلی در زمینه کاهش خط‌پذیری زلزله در مناطق شهری در کشور است، بنابراین نباید تصور شود که این گزارش زاییده نظرها و دیدگاه‌های شخصی یک فرد یا یک سازمان است. این گزارش یکی از قسمت‌های مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های اجرایی مربوط به آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در برابر زلزله است و این برنامه به مستندسازی و ارائه نتایج حوزه‌های مختلف پیشگیری بحران در مناطق شهری نیز پرداخته که هر یک از این راهنمایها و شیوه‌نامه‌ها به بخشی از نیازهای اولویت‌بندی شده مطرح در کشور در حوزه پیشگیری از وقوع اثرات مخرب زلزله پرداخته است. در ادامه به عنوان‌ین این مستندات اشاره می‌شود.

- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های آماده‌سازی مدارس؛
- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های آماده‌سازی بیمارستان‌ها؛
- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های آماده‌سازی محلات؛
- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های سناریوی زلزله و تدوین برنامه پاسخ اضطراری؛
- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های نیاز‌سنجی آموزشی در مدیریت بحران؛
- مجموعه راهنمایها و شیوه‌نامه‌های ساخت و ساز ایمن در مناطق شهری.

این گزارش زمانی تهیه شده که این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان اجرا شده و بازخوردهای لازم از اجرای این برنامه نیز در این گزارش آورده شده است. همچنین با تجزیه و تحلیل انجام شده توسط تیم دفتر ملی برنامه و تیم متخصص مشاور، نهایی شده است. تمرکز این گزارش بر ارائه استراتژی‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی درباره زلزله و استفاده از آن در برنامه‌ریزی پیشگیری از بحران، در کل کشور است.

سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه عمران ملل متحد امیدوار است تا توزیع گسترده این گزارش در سطوح ملی و محلی راه را برای دست یابی بهتر به اقدامات انجام شده در حوزه اطلاع‌رسانی عمومی هموار سازد و جامعه مدیریت بحران سوانح را به سوی هدفی مشترک و قابل ارزیابی سوق داده و عرصه را برای تعامل در زمینه‌ها و جنبه‌های مختلف آمادگی و مقابله با سوانح طبیعی در کشور در تمامی سطوح باز کند.

نحوه استفاده از این گزارش

هم‌اکنون کتاب‌ها و مقالات مختلفی درباره مدیریت بحران در کشور تهیه و منتشر شده است که این کتاب‌ها رهنمودهایی را به مدیران بحران و علاوه‌مندان این حوزه درباره مدیریت بحران و آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی ارائه می‌کند. ماهیت این گزارش، در حقیقت به عنوان یک کتاب علمی، آموزشی نیست؛ بلکه راهنمایی است پیشنهادی، برگرفته از تجارب پنج ساله برنامه‌ای مشترک، درباره استراتژی‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی که برای اجرای موثر و هدفمند آگاه‌سازی مردم درباره پیشگیری از سوانح باید مورد استفاده قرار گیرد. در واقع این گزارش، جنبه‌های مختلف اجرای پروژه‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی را در نظر گرفته و بر اساس تلقيق تجارب بین‌المللی و ملی، با در نظر گرفتن تمام ویژگی‌های فرهنگی استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در زمینه پیشگیری از وقوع بحران را پیشنهاد داده است. امید است با استفاده از این گزارش، تجارب حاصل از این برنامه به عنوان سرمایه‌های ملی، منجر به اثربخشی و تداوم برنامه‌های آگاه‌سازی عمومی و کاهش خسارات و تلفات ناشی از سوانح طبیعی در کشور گردد. در ادامه به نحوه استفاده سریع مخاطبان از این گزارش اشاره شده است.

مدیران و تصمیم‌گیرندگان کلیدی: استانداران، معاونان امور عمرانی استان، مدیران کل مدیریت بحران، فرمانداران و سایر مدیران اجرایی باید فصل سوم و چهارم را مطالعه کنند. در فصل سوم مراحل اجرای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی بیان شده است و در فصل چهارم «راهبردهای آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی» درباره مدیریت بحران بیان شده است. با مطالعه این بخش توسط مدیران و تصمیم‌گیرندگان کلیدی، ضمن روشن شدن بهتر رویکردهای طرح خواهند توانست، برنامه‌ها و راهبردهای خود را به گونه‌ای مناسب و با توجه به پایدارسازی آن تدوین کنند همچنین با آشنايی با مشکلات و چالش‌های موجود در اجرای این برنامه‌ها، برای آنها برنامه‌ریزی کرده و از اتفاق آنها جلوگیری خواهند کرد. این گزارش برای دست‌اندرکاران متخصص که بخواهند بر دامنه دانش و اطلاعات خویش در زمینه استراتژی‌های اجرایی آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی بیافزایند، منبعی ارزشمند به شمار می‌رود.

مدیران اجرایی و مجریان پروژه‌های پایلوت: باید تمام قسمت‌های این گزارش را مطالعه کرده و بر فصل چهارم و مرور دقیق چالش‌های اجرایی تمرکز کنند. جزئیاتی که در فصل سوم آمده برای تسهیل اجرای طرح آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی کاملاً سودمند خواهد بود. با استفاده از این گزارش، مدیران بحران و تیم‌های اجرایی قادر خواهند بود تا از زاویه‌ای دیگر، فرآیند تجربه شده اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی را مرور کرده و آن را در شهر خود به کار بزنند. توجه به نکات کسب شده و تجارب حاصل از اجرای برنامه‌های گذشته سبب خواهد شد تا حداقل اتلاف وقت، انرژی و بودجه در سرمایه‌های کشور حاصل شود.

اساتید: اساتید محترم ضمن استفاده از فصل سوم و چهارم و با مرور مراحل، چالش‌های اجرایی و استراتژی‌های تدوین شده، می‌توانند از تجارب و درس‌های برگرفته از این تجربه استفاده کرده و با بحث، تحلیل و نقد علمی اقدامات انجام شده و ارائه بازخورد آن از مسیرهای ارتباطی تعیین شده در گزارش، به ارتقای ظرفیت‌های موجود مدیریت بحران در کشور یاری رسانند.

این راهنمای از چهار فصل اصلی تشکیل شده است، نکات راهنمای هر بخش به مواردی خاص اشاره می‌کنند که در آن فصل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

- فصل اول، «کلیات»، نشان می‌دهد که این راهنمای چگونه به کار گرفته می‌شود. مضمون که فصل اول بر اهداف، رویکردها و نحوه استفاده از راهنمای تأکید دارد.
- فصل دوم به اصول و مفاهیم اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی در مدیریت سوانح پرداخته است. در این فصل مفاهیم، اهداف، نقش، ضرورت و ویژگی‌های اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی به اجمالی بررسی شده است.
- در فصل سوم، مراحل اجرایی و خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متعدد در زمینه آگاه‌سازی و اطلاع رسانی عمومی تبیین شده است.
- در فصل چهارم، با تبیین چالش‌ها و ضرورت‌های تدوین استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع رسانی عمومی به تجزیه و تحلیل مطالب و ارائه اهداف کلان و استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع رسانی عمومی پرداخته شده است. نمودار مقابل نشان‌دهنده شمایی کلی از فصول گزارش است.

ذی نفعان، حامیان و مشارکت کنندگان

در اجرای آزمایش این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان، سازمان‌ها و نهادهای ملی و محلی فراوانی، در جهت اجرا و پیاده‌سازی نخستین تجربهٔ بین‌المللی در زمینه پیشگیری و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله در مناطق شهری و ظرفیت‌سازی مشارکت فعال داشته و در این حوزه گام برداشته‌اند. سازمان‌ها و نهادهای مذکور مشارکت همه‌جانبه‌ای را در اجرای این برنامه از خود نشان دادند و در تمامی جنبه‌ها از این برنامه حمایت کرده‌اند. از تمامی این سازمان‌ها و نهادها صمیمانه قدردانی می‌شود. در زیر به برخی از آنها اشاره شده است:

جمعیت هلال احمر استان‌های گلستان و کرمان
صدا و سیمای مرکز گلستان و کرمان
سازمان نظام مهندسی استان‌های گلستان و کرمان
شهرداری‌های گرگان و کرمان
سازمان‌های غیردولتی دو شهر گرگان و کرمان	• برنامه عمران ملل متعدد • معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور • سازمان مدیریت بحران کشور • استانداری‌های گلستان و گرگان • معاونت امور عمرانی استانداری‌های گلستان و کرمان • اداره کل مدیریت بحران استان‌های گلستان و کرمان

فصل اول: کلیات گزارش

۸	-۱- اهداف گزارش
۸	-۲- علت مطالعه گزارش
۹	-۳- رویکرد گزارش
۹	-۴- این گزارش برای پاسخ به چه سوال‌هایی تدوین شده است؟
۱۰	-۵- کاربرد گزارش

فصل دوم: اصول و مفاهیم اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در مدیریت سوانح

۱۳	-۱- مروری بر مفاهیم آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در مدیریت سوانح
۱۴	-۲- اهداف اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی
۱۵	-۳- ضرورت اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی
۱۶	-۴- ویژگی‌های آموزش همگانی اثربخش

فصل سوم: مراحل اجرایی و خروجی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در برنامه مشترک

۲۲	-۱- مراحل اجرایی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله
۲۴	-۲- خروجی‌های برنامه مشترک اجرا شده در حوزه اطلاع‌رسانی

فصل چهارم: استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی

۲۸	-۱- ضرورت تدوین استراتژی‌های اطلاع‌رسانی
۲۹	-۲- چالش‌های فراروی آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی
۳۰	-۳- تجزیه و تحلیل اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی
۳۱	-۴- اهداف کلان و استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی
۳۴	منابع و مأخذ
۳۵	تماس با مجریان و ارائه نظرها و بازخوردهای تکمیلی
۳۵	مدیران، دست‌اندرکاران و همکاران طرح

فصل اول

کلیات گزارش

- ✓ اهداف گزارش
- ✓ علت مطالعه گزارش
- ✓ رویکرد گزارش
- ✓ این گزارش برای پاسخ به چه سوال‌هایی تدوین شده است؟
- ✓ کاربرد گزارش

در این فصل تلاش شده اهداف و سوال‌هایی که قبیل از تدوین این مستند مورد نظر بوده است پیش از پرداختن به موضوع اصلی، تبیین شود. توضیحات ذیل می‌تواند رویکرد و اهداف نگارندگان این مجموعه را مشخص سازد. در این فصل به سوالات زیر پاسخ داده خواهد شد.

- هدف از تهیه این گزارش چیست؟
- چرا باید این گزارش را بخوانیم؟
- این گزارش با چه رویکردی نوشته شده است؟
- این گزارش در پی پاسخ دادن به چه سوال‌هایی است؟
- چه موقع می‌توان از این گزارش استفاده کرد؟

۱-۱-۱- اهداف گزارش

این گزارش با سازماندهی و مستندکردن بخش قابل توجهی از تجارت، یافته‌ها و چالش‌های موجود در حوزه آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی زلزله در کشور، جهت دستیابی به اهداف ذیل تهیه و تدوین شده است:

- مستندسازی روند اجرای اقدامات و نتایج اجرای برنامه کاهش خطرپذیری زلزله در مناطق شهری درباره اطلاع‌رسانی، آگاه‌سازی عمومی و تلخیص کیفی اقدامات انجام شده در دو شهر مورد آزمایش کرمان و گرگان به شیوه‌ای که مدیران و تصمیم‌گیرندگان کلیدی بتوانند به خوبی با آن ارتباط برقرار کرده و از نتایج آن بهره جویند.
- تبیین نظام‌مند چالش‌ها و دستاوردهای برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد در زمینه آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی، جهت بنا نهادن راهبردهای اجرایی و یکپارچه جهت اجرای برنامه آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در کشور.

۱-۲- علت مطالعه گزارش

در این برنامه بودجه قابل توجهی در کشور صرف شده تا تجارتی در حوزه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی کسب شوند، بدینه است که نمی‌توان گفت تمامی اقدامات در بهترین شکل خود اجرا شده است، اما در اجرای نمونه‌های موردي و طرح‌های پایلوت، این امکان فراهم می‌شود که بتوان خمن صرفه‌جویی در مصرف از آموخته‌ها درس گرفت و پیشرفت کرد.

با مطالعه این گزارش، مجریان و مدیران قادر خواهند بود تا با استفاده از ابزارهای مختلف اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی حجم بسیار وسیعی از تلفات و خسارت‌های بالقوه ناشی از زلزله را کاهش دهند و آن‌ها را به بهترین شکل و پیش از وقوع مدیریت کنند.

۱-۳- رویکرد گزارش

این گزارش، به مستندسازی تجارب برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد، با رویکرد پژوهشی-کاربردی پرداخته است و سعی شده تا بر قسمت‌هایی تاکید کند که بیشتر به اجرا نزدیک است. با توجه به اهداف یاد شده در گزارش، مخاطب اصلی این گزارش مدیران و تصمیم‌گیرندگان کلیدی مدیریت بحران هستند و با استفاده از این نتایج، قادر خواهند بود ظرفیت‌های موجود در حوزه آگاه‌سازی عمومی و برنامه‌ریزی پیشگیری از وقوع بحران را ارتقا بخشدند و با مرور این تجارب، از هدر رفت بودجه و زمان جلوگیری به عمل آورند.

دست اندرکاران تهیه و تدوین این مجموعه، از نظرهای اصلاحی تمامی اساتید، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان استقبال کرده و صمیمانه جهت ارتقای کیفیت این مجموعه ملی و کاهش خطرپذیری بلایای طبیعی در کشور، دست یاری به سوی ایشان دراز کرده و کلیه نظرها و پیشنهادها را در چارچوب مشخص به کار خواهند بست.

از آنجا که سعی شده تا تمامی تجارب حاصل از اجرای برنامه، مستند شوند و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند، بنابراین خوانندگان در قسمت‌هایی با مجموعه وسیعی از یافته‌ها، راهکارها و پیشنهادها روبرو خواهند شد که این یافته‌ها لازم‌الاجرا نیستند و عموماً جنبه پیشنهادی دارند. در این مستند هرگونه نظر، یافته، نتیجه‌گیری و پیشنهاد تجربه شده‌ای لزوماً نشان دهنده دیدگاه سازمان مدیریت بحران کشور با برنامه عمران ملل متحد نیست.

لازم به ذکر است که این گزارش، جوابگوی تمامی سوال‌ها یا حلال تمامی مشکلات اجرایی در حوزه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی نیست و از آنجا که موضوع‌های مطرح شده در مدیریت بحران به صورت پویا، دائماً در حال تغییر و تحول هستند، بنابراین موارد مطرح شده در این گزارش نیز از این اصل مستثنی نبوده و نباید به عنوان اصول قطعی، بهترین روش یا حرف آخر در این حوزه در نظر گرفته شود و از این رو به آنها به عنوان گامی نخست در راه تداوم ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور باید نگاه کرد.

۱-۴- این گزارش برای پاسخ به چه سوال‌هایی تدوین شده است؟

این گزارش با هدف پاسخ به این سوال‌ها تدوین شده است:

- مفهوم اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در زلزله چیست؟
- مراحل، گام‌های اجرایی و خروجی‌های اطلاع‌رسانی عمومی در دو شهر مورد آزمایش کرمان و گرگان چگونه بوده است؟
- چالش‌های ضرورت‌ها و استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی کدام است؟

۱-۵- کاربرد گزارش

این گزارش برای آمادگی و پیشگیری از وقوع اثرات ناشی از سوانح به ویژه زلزله در مناطق شهری در کشور درباره اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی تدوین شده است. از این گزارش می‌توان در شرایط عادی برای بهبود برنامه‌ریزی اطلاع‌رسانی عمومی در بحران استفاده کرد. تاکید کلی گزارش بر استراتژی‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر سوانح با حفظ ارزش‌ها و فرهنگ حاکم بر جامعه است. علی‌رغم این تأکید، هدف گزارش به هیچ عنوان نسخه‌پیچی نیست و مطالب این گزارش همواره انعطاف لازم برای اجرا در شرایط مختلف را دارند. یادآوری می‌شود که این گزارش، برای استفاده در شرایط اضطراری یا حین وقوع بحران تدوین نشده است و به هیچ عنوان جایگزین کتاب‌ها و مجموعه‌های آموزشی رسمی در این حوزه نیست. بنابراین، در شرایط عادی نیز می‌توان از تجارب یاد شده در این گزارش برای بالابردن سطح آمادگی و ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران، در برابر سوانحی همچون زلزله بهره جست.

چارچوب زمانی که محدوده اجرای موارد یاد شده در این گزارش را تعیین می‌کند به شرایط موجود هر شهر و میزان اقدامات انجام شده در آن بستگی دارد. ممکن است ماه‌ها زمان صرف شود تا سازمان‌های مرتبط با مدیریت بحران بتوانند موارد مورد تأکید این گزارش را نهادینه سازی و اجرا کنند. در برخی از شرایط بدون اختصاص بودجه‌ای ویژه و با شرایط حداقل می‌توان بخش قابل توجهی از اهداف ایمنی و آمادگی در برابر سوانح را تأمین کرد.

فصل دوم

اصول و مفاهیم اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی در مدیریت سوانح

- ✓ مفهوم اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی چیست؟
- ✓ اهداف آموزش و اطلاع رسانی همگانی کدام است؟
- ✓ نقش، اهمیت و ضرورت آگاه سازی عمومی چیست؟
- ✓ ویژگی های آموزش همگانی اثربخش کدام است؟

از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه‌یافته‌ی هر کشوری، میزان آگاهی و مشارکت مردم در مسائل اجتماعی، به ویژه در شرایط بحرانی یک جامعه است. در این میان مشارکت مردم ضامن اجرای برنامه‌های آمادگی و کاهش خطرپذیری سوانح است. از سوی دیگر ارتقاء آگاهی‌های عمومی جز با ایجاد بستر مناسب و انجام آموزش‌های لازم درباره برنامه‌های کاهش خطرپذیری سوانح میسر نمی‌شود.

بیان این نکته که اطلاعات برای هر جامعه‌ای در هر دوره تاریخی همواره مهم بوده حقیقتی آشکار است. اما نقش اطلاعات و میزان اهمیت آن متفاوت است. با تحول نظام اجتماعی به جامعه‌ای فراصنعتی، یا جامعه‌ای فراسرمایه‌داری، یا جامعه‌ای که ما اکنون آن را به طور کلی جامعه اطلاعاتی می‌خوانیم، دانش و اطلاعات، نقش محوری و فزاینده‌ای در جنبه‌های مختلف زندگی بر عهده گرفته‌اند.

وجود آموزش همگانی سبب می‌شود که مردم ضمن فرآگیری دانش مورد نیاز، به عنوان بازوی اجرایی مدیران بحران عمل کنند. اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی باید در تمامی سطوح جامعه و نیز در تمامی مراحل مدیریت بحران شامل آمادگی، کاهش خطر، مقابله و بازسازی مد نظر قرار گیرد. لذا برای مقابله با خطر زلزله و کاهش خسارت‌هایی آن، می‌توان به گام‌هایی نظیر ارتقای سطح آمادگی، شناخت و ادراک صحیح مردم از حادثه زلزله، آموزش راهکارها و روش‌های ایمنی در مقابل خطر زلزله به افراد، اشاره کرد.

تجربه سوانح سال‌های گذشته در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که در لحظات اولیه وقوع سانحه به خصوص سوانح فرآگیر و بزرگ، هیچ سازمان، گروه یا تیم سازماندهی شده و مجهز به ابزار و وسائل پیشرفته عملیاتی، به دلایل متعدد از جمله شرایط خاص ایجاد شده بعد از سانحه، نمی‌تواند سریع‌تر از بازماندگان منطقه، امداد و کمک‌رسانی را آغاز کنند اما اگر مساعدت و کمک این‌گونه افراد در لحظات اولیه با آگاهی و آموزش قبلی و کافی همراه نباشد و صرفاً بنا بر احساس مسؤولیت یا عواطف و احساس انسانی صورت گیرد، نه تنها مؤثر نخواهد بود بلکه ممکن است میزان تلفات انسانی را نیز افزایش دهد. بدیهی است در این زمینه برنامه‌ریزی، طراحی، تدوین و آموزش‌های مناسب فرآگیر و کارآمد عامل بسیار مؤثری در کاهش آسیب‌پذیری خواهد بود.

اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی فقط به یک رسانه محدود نمی‌شود و تنها به یک شکل از بیان و تفسیر خلاصه نمی‌شود. اطلاعات چیزی فراتر از زبان و کلمات ثبت شده است، اطلاعات در بر گیرنده تصاویر، موسیقی، نور و هر چیزی است که در تعامل با پدیده‌هایی بزرگ و کوچک محیط نمودار می‌شود.

امروزه تولید اطلاعات و دانش در زمینه پیشگیری و مدیریت بحران و توزیع آن با ابزارها و امکانات ارتباطی با هدف به اشتراک‌گذاری آن‌ها در سطح ملی یا بین‌المللی، فرآیندی تحول‌زا و مثبت در عرصه تبادلات فرهنگی و آموزشی مدیریت بحران است. فراهم شدن امکان دسترسی عمومی به اطلاعات حوزه‌های مختلف پیشگیری از اثرات سوانح و به کارگیری آن‌ها برای کاهش آسیب‌پذیری از جمله مزیت‌هایی است که عاید ارائه کنندگان و مخاطبان اطلاعات می‌شود.

در این فصل تلاش نگارندگان بر این است تا ضمن اشاره بر مفاهیم کلیدی و اصلی در آگاه‌سازی و اطلاع رسانی عموم، اهداف، نقش و ضرورت آگاه‌سازی عمومی نیز تبیین شده و به ویژگی‌های آموزش همگانی اثربخش اشاره شود.

۲-۱-۱- موری بر مفاهیم آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در مدیریت سوانح

در ذیل به مفاهیم مرتبط با اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی اشاره شده است.

۲-۱-۱- آموزش همگانی

آموزش همگانی، به عبارتی نوعی برنامه‌ریزی آموزشی است برای تربیت جامعه‌ای آماده و آشنا با شیوه‌های مقابله با بلاحای که می‌تواند نقش مؤثری در کاهش تلفات انسانی داشته باشد.

۲-۱-۲- علم اطلاع‌رسانی

علمی است میان رشته‌ای که در زمینه ویژگی‌های اطلاعات و رفتار اطلاعاتی، عوامل حاکم بر جریان و استفاده اطلاعات، شیوه‌های دستی و ماشینی پردازش اطلاعات، به منظور ذخیره، بازیابی و اشاعه مناسب اطلاعات تحقیق می‌کند.

دانش اطلاع‌رسانی، عبارت است از رشته‌ای علمی که درباره کیفیت و کاربرد اطلاعات، نیروهای حاکم بر جریان اطلاعات و همه ابزارهای آماده سازی اطلاعات برای دسترسی و استفاده مطلوب، تحقیق می‌کند. کار دانش اطلاع‌رسانی پرداختن به آن بخشی از دانش است که به تولید گردآوری، سازمان‌دهی، ذخیره، بازیابی، ترجمه، انتقال، تبدیل، کاربرد اطلاعات مربوط می‌شود. دانش اطلاع‌رسانی همچنین درباره ارائه اطلاعات به روش طبیعی و مصنوعی و کاربرد قالب‌ها برای انتقال کامل اطلاعات و شیوه‌های آماده سازی اطلاعات، ابزارها و فنون آن مانند ماشین‌های حسابگر و روش‌های برنامه‌ریزی آن به پژوهش می‌پردازد.

در حال حاضر دانش اطلاع‌رسانی کار اختصاصی هیچ یک از سازمان‌ها نیست. در تعريفی دیگر، علم اطلاع‌رسانی عبارت است از رشته‌ای علمی که درباره کیفیت و کاربرد اطلاعات، نیروهای حاکم بر جریان اطلاعات و همه ابزارهای آماده سازی اطلاعات برای دسترسی و استفاده مطلوب، تحقیق می‌کند.

۲-۱-۳- مستندسازی

اصطلاح مهم دیگری که با علوم و اطلاع‌رسانی مرتبط است، مستندسازی نام دارد. مستندسازی یکی از حوزه‌های بسیار کاربردی علم اطلاع‌رسانی است. مستندسازی به فراهم آوری، ذخیره سازی، بازیابی و اشاعه اطلاعات مستند (ثبت شده) می‌پردازد، اطلاعاتی که نخست به شکل گزارش و مقاله در مجله‌ها ارایه می‌شود؛ بنابراین به واسطه ماهیت مجموعه اطلاعات و نیازهای کاربران، مستندسازی بر استفاده از تجهیزات پردازش اطلاعات، نسخه‌برداری و میکروفرم‌ها به عنوان شیوه‌های آماده سازی اطلاعات تاکید دارد.

۲-۱-۴- جامعه اطلاعاتی

جامعه اطلاعاتی، جامعه‌ای است که مبنای تمامی اقدامات خود را بر اطلاعات بنا نهاده است. با گسترش اینترنت و فناوری‌های نوین، تبادل اطلاعات به صورت یک نیاز دائمی در آمده است بر همین مبنای دنیا در حال گذر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی است. اکنون دانش سرمایه هر کشوری است که همه کشورها سعی می‌کنند خود را برای ورود به این جامعه آماده کنند. ضمن این که جهانی شدن نیز این امر را تشدید می‌کند.

۲-۲- اهداف اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی

آموزش در هر زمینه‌ای باید مبتنی بر یک برنامه‌ریزی دقیق و متکی به آخرین متون و تکنولوژی آموزشی مناسب باشد تا بتواند فنون و شیوه‌هایی را که سبب مشارکت مردم می‌شود را کشف کرده و نیروهای حرفه‌ای را نیز به این فنون و مهارت‌ها مجهز کند. از این طریق است که فرآیندهای برنامه‌ریزی، سازماندهی، نظارت و ارزشیابی، هدف‌ها و فعالیت‌های آموزشی، با مشارکت جامعه و نیروهای دیگر میسر می‌شود. بنابراین، هدف کلی از آگاه سازی و اطلاع رسانی عمومی، آمادگی در برابر سوانح به منظور کاهش اثرات ناشی از آن است که اهداف جزئی آن عبارتند از:

- فراهم آوردن زمینه آگاهی مردم نسبت به سوانحی که به صورت ملی یا منطقه‌ای می‌تواند بر زندگی آنان تأثیرگذار باشد.
- ایجاد آگاهی در مردم، نسبت به مخاطرات ثانویه در سوانح.
- ایجاد آگاهی در مردم، برای شناخت راه‌های کاهش اثرات سوانح با استفاده از توان موجود در جامعه، نیروی مردمی، دستگاه‌های اجرایی.
- ایجاد آگاهی و دانش لازم در مردم، برای افزایش توان پیشگیری، آمادگی و مقابله با سوانح.
- ایجاد زمینه‌های همکاری مردم، با دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مسئول در روند اصلاح و بازگشت به وضع عادی.

اهداف اصلی آگاه سازی عمومی رواج فرهنگ ایمنی، پیشگیری و آمادگی در برابر زلزله در کلیه سطوح جامعه، با بهره‌گیری از تمام روش‌های آموزشی و پژوهشی است. رواج فرهنگ ایمنی سبب می‌شود که مردم تمھیداتی را اتخاذ کنند که خسارت‌های زلزله در مراحل مختلف آن به حداقل مقدار برسد.

- بنابراین برخی از اهدافی که می‌توان با توجه به موارد فوق بیان کرد عبارتند از:
- ارتقاء دانش و نهادینه کردن فرهنگ ایمنی در کلیه سطوح جامعه.
 - ارتقاء دانش و آگاهی عمومی جامعه در مورد درک خطر زلزله به عنوان یک تهدید مستمر.
 - افزایش شناخت مخاطبان در مورد نحوه مواجهه با مسائل و مشکلات پس از زلزله.
 - ارتقاء فرهنگ پیشگیری از تبعات ناشی از زلزله در تمامی سطوح جامعه با آموزش روش‌های کاستن از اثرات نامطلوب زلزله.
 - ارتقاء سطح آگاهی‌های عمومی آحاد مردم درباره آمادگی در مقابل خطر زلزله.
 - افزایش توان جامعه به منظور واکنش در مقابل بحران با استفاده از استراتژی خود امدادی و حتی بالاتر از آن امدادرسانی.
 - بسترسازی مناسب جهت جلب مشارکت مردمی در تمامی مراحل مدیریت خطر زلزله به ویژه در راستای بازگرداندن هرچه سریع‌تر جامعه به وضعیت قابل قبول پس از بحران، با استفاده از آموزش‌های ارائه شده (کمک به ایجاد جامعه برگشت‌پذیر).
 - به روزرسانی آموزش‌های ارائه شده بر اساس شناسایی نقاط ضعف و قدرت فعالیت‌های انجام شده در زمینه آموزش‌های عمومی.
 - آموزش تجربه‌های به دست آمده در کلیه مراحل مدیریت سانحه زلزله اعم از آمادگی، پیشگیری، مقابله و بازسازی به مردم.

- به دست آوردن اهداف دیگر نظیر کاهش خسارت‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی و تبعات آن‌ها.
- استفاده از نظرها و تجربه‌های مردم در اصلاح برنامه‌های آموزشی.
- معمولاً هدف آموزش دهنده‌گان آن است که با استفاده از مقاد آموزشی، رفتار و نگرش‌های مردم را در حوزه مورد نظر تغییر دهنده در واقع آموزش‌های ارائه شده در صورتی موفقیت‌آمیز خواهند بود که این تغییر در آموزش گیرنده‌گان ظاهر شود. بنابراین برای دستیابی به برخی اهداف، نیاز به ایجاد آگاهی در ذهن افراد وجود دارد که آنها را به عنوان اهداف شناختی طبقه‌بندی می‌کنند. بعضی از اهداف به نوع رفتار اشاره دارند که اهداف رفتاری یا مهارتی نامیده می‌شوند و در ایجاد مهارت در افراد موثر هستند، اما برخی دیگر نشان‌دهنده یک گرایش و نگرش ذهنی‌اند که به عنوان اهداف نگرشی از آن‌ها نام برده می‌شود.

۱-۲-۲- اهداف شناختی

این بخش خود به سه زیر گروه تقسیم می‌شود که عبارتند از:

- به خاطر آوردن اطلاعات.
- فهمیدن.
- اصلاح رفتار در راستای حل مشکل.

لزوم توجه به این سطوح در هنگام نوشتمن اهداف به آن دلیل است که معمولاً در طرح دوره‌های آموزشی، توجه خاصی فقط به یک سطح می‌شود و معمولاً هنگام آموزش عمومی در مورد زلزله به موضوع «به خاطر آوردن اطلاعات» بیشتر پرداخته شده و از سطوح دیگر صرف نظر می‌شود.

۲-۲-۲- اهداف رفتاری

همان‌گونه که پیش‌تر گفته شد آموزش، زمانی تأثیرگذار است که در آموزش گیرنده‌گان شاهد اصلاح رفتار و ارتقاء مهارت باشیم. از سویی دیگر باید گفت اهداف رفتاری زمانی بهبود می‌یابند که اهداف شناختی و نگرشی تغییر کنند.

۳-۲-۲- اهداف نگرشی

باید گفت که تغییر نگرش، بستر لازم جهت تغییرات رفتاری را فراهم می‌کند، ولی به دلیل وجود نگرش‌های متعدد و نیز به دلیل اینکه نوشتمن اهداف نگرشی کار ساده‌ای نیست، اغلب این بخش نادیده گرفته می‌شود. بنابراین باید جایگاه ویژه‌ای برای این هدف در نظر گرفت.

۲-۳- ضرورت اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

اهمیت و ضرورت اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی درباره سوانح، به ویژه زلزله در کشور امری روشن و واضح است. نقش آموزش همگانی در پیشگیری از حوادث و سوانح، تأکید بر یادگیری و رفتار افراد است. زیرا اساس رفتار فرد را یادگیری تشکیل می‌دهد و رفتار انسان‌ها نیز ناشی از انگیزه‌ها و نیازهای او است.

نکته حائز اهمیت این است که به هنگام بروز بلایا و سوانح، از آنجائی که مردم جزء اولین گروه‌های هستند که به محل سانحه می‌آیند و به آسیب‌دیدگان کمک می‌کنند، نبود آگاهی و مهارت آن‌ها نه تنها سبب بروز مشکلات جدید می‌شود، بلکه در امر کمک‌رسانی نیز اختلال ایجاد می‌کند، این امر مستلزم داشتن

مهارت و آگاهی کافی در زمینه‌های مختلف سوانح است که آگاهسازی عمومی علاوه بر آن که می‌تواند در جهت آمادگی جامعه در مواجهه با سوانح گام اساسی بردارد، می‌تواند با آموزش‌های لازم، در جهت کاهش اثرات سوانح طبیعی بر جان و مال انسان‌ها و کمک به ایجاد امنیت و آسایش آحاد مردم مفید واقع شود.

هدف اطلاع‌رسانی به عنوان یک رشته علمی تهییه مجموعه اطلاعاتی است که سبب پیشرفت ابزارهای گوناگون و روش‌هایی می‌شود که وقف گردآوری و انتقال دانش‌اند. این نهادها بر چند دسته‌اند از جمله: مستندات مکتوب مانند گزارش و کتاب برای ثبت دانش، مدرسه برای تعلیم دانشی که در طول چند نسل گرد آمده است، کتابخانه برای ذخیره و انتشار دانش، رسانه‌های تصویری مانند تلویزیون برای به نمایش در آوردن دانش، مجلات و بروشورها برای انتقال مکتوب آخرین پیشرفت‌های فنی و تخصصی در زمینه معین و سرانجام همایش‌ها و کنفرانس‌ها برای انتقال شفاهی اطلاعات.

۴-۲- ویژگی‌های آموزش همگانی اثربخش

با وجود آن که نتایج مطالعات نشان می‌دهد که رعایت شاخص‌های پیشگیری سبب کاهش اثرات مخرب مربوط به زلزله خواهد شد، اما اکثر مردم از کسب آمادگی لازم در برابر زمین‌لرزه غفلت می‌کنند.

برای توجیه این مساله در جوامع فقیر و ضعیف، کمبود یا فقدان منابع مالی مطرح می‌شود، اما در جوامع شروع‌نمend که محدودیت منابع مالی وجود ندارد، آمادگی جامعه در برابر پیامدهای زیان‌بار زلزله بسیار کمتر از حدی است که امکان آن وجود دارد.

کنترل پیامدهای زیان‌بار ناشی از وقوع زلزله به سابقه آسیب‌پذیری و بروز زلزله در منطقه نیز مرتبط است. ساکنان مناطقی که در آن سابقه رخداد زلزله و ایجاد آسیب‌های شدید وجود داشته است، به مراتب بیش از مردمی که در مناطق دیگر زندگی می‌کنند، تمایل به شرکت در برنامه‌های آموزشی و کسب آمادگی دارند.

گروهی دیگر از مردم اعتقاد دارند که زلزله حادثه‌ای غیرقابل کنترل است. بنابراین، پیامدها و اثرات زیان بار آن نیز غیرقابل کنترل است. این نگرش سبب می‌شود مردم احساس کنند کسب آمادگی آن‌ها بر پیامدهای مخرب زمین‌لرزه تأثیری ندارد. نتیجه این باور آن است که امید خود را از دست داده و در صدد انجام اقدامات آمادگی برنمی‌آیند. آمار بالای مرگ و میر متعاقب زمین‌لرزه‌های بزرگ نیز به این تفکر دامن می‌زند.

مطالعات انجام شده در سال ۱۹۸۶ نشان داد که اکثر مردم معتقدند در برابر زلزله بی‌دفاع هستند. طبق یافته‌های این مطالعات، شمار بسیاری به سرنوشت و تقدير از پیش تعیین شده اعتقاد دارند و این باور سبب می‌شود تمایلی به آمادگی در برابر زلزله یا انجام واکنش مناسب در مقابل هشدارهای ناشی از احتمال وقوع زمین‌لرزه در محل زندگی‌شان از خود نشان ندهند. از سوی دیگر، مشخص نیست آیا برنامه‌های آموزشی می‌تواند این نگرش را تغییر دهد یا خیر. متولیان اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی به تجربه دریافت‌های مردم با نصیحت و موعظه برای انجام یا انجام ندادن کاری برانگیخته نمی‌شوند. نه هشدارها و نه خطابهای دستوری و نه در نظر گرفتن الزامات قانونی، هیچکدام نمی‌توانند سبب ایجاد تغییرات رفتاری در مردم یا سازمان‌ها شوند. تغییر رفتار در مردم در صورتی ایجاد می‌شود که با کمک اطلاعاتی که از سوی محققان و آمارگران در اختیارشان قرار داده شده خودشان به این نتیجه برسند که باید تغییر رفتار دهند. بنابراین جای شگفتی نیست که در بیشتر مردم زمانی تغییر رفتار ایجاد می‌شود که فکر کنند ایده‌ای از آن خودشان است.

یکی دیگر از منابع کلیدی در گسترش اطلاعات عمومی و ایجاد آمادگی، رسانه‌های گروهی هستند. رسانه‌های گروهی می‌توانند مجری آموزش همگانی باشند. تلویزیون، رادیو و رسانه‌های مکتوب می‌توانند نقش بسیار مهمی در ایجاد آمادگی در مردم ایفا کنند. برنامه‌های آموزشی که از سوی رسانه‌ها برای مردم پخش می‌شود، سبب افزایش اطلاعات و دانش همگانی شده و مردم را به آمادگی در برابر عوامل خطرآفرین تشویق می‌کنند.

تحقیقات بر روی ماهیت و محتوای آموزش همگانی تاکنون بدون نتیجه بوده است. بعضی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که هیچ ارتباطی بین آموزش و رفتار نیست (مثل مطالعه سارینن در سال ۱۹۷۹) در حالی که مطالعات فیتزپاتریک و میلتی در سال ۱۹۹۴ نشان داده که بین برنامه‌های آموزشی و پذیرش استراتژی‌های پیشگیری و آمادگی ارتباط وجود دارد. پالم در سال ۱۹۷۹ دریافت که بحث و اعلام آسیب‌پذیری یک منطقه در برابر زلزله و سیل، تأثیری روی انتخاب و خرید خانه ندارد و به عوامل دیگری مثل اندازه خانه، طرح مهندسی و محل آن اهمیت بیشتری داده می‌شود. مشخص نیست این امر، ناشی از چشم‌پوشی آگاهانه از خطرهای شناخته شده یا به دلیل استفاده از سازوکار دفاع روانی انکار در برابر آسیب‌های احتمالی متعاقب زلزله است. با وجود این، پژوهشگران نشان داده‌اند هنگامی که خطرات به خوبی شناخته شده و آثار و پیامدهای ناشی از وقوع آن‌ها به وضوح برای مردم روشن شود، آمادگی در برابر زلزله بیشتر می‌شود.

مولیلیس و لیپا در سال ۱۹۹۰ با استفاده از پیام‌ها و هشدارهای مربوط به زلزله در یک دوره پنج ماهه توانستند آمادگی در برابر زلزله را به طور موفقیت‌آمیزی افزایش دهند. کیفیت پیام و راه انتقال آن، یکی از اجزای کلیدی در انتقال اطلاعات در هر برنامه آموزشی است. ثابت شده که در برنامه‌های آموزشی که فقط درباره خطر بحث می‌شود (بدون این که اهمیت پیشگیری، روش‌های رویارویی و شاخص‌های آمادگی در برابر آن در نظر گرفته شود) دانش مردم افزایش واقعی می‌باشد.

به اعتقاد اسلوویک و همکاران، فرهنگ جامعه و برداشتی که از زلزله و پیامدهای آن وجود دارد نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. در جوامعی که در مورد ماهیت خطر برداشت‌های اشتباه وجود دارد، آمادگی نداشتن مردم ناشی از دانش ناکافی آن‌هاست. در چنین جوامعی ضرورت دارد برنامه‌های آموزشی در راستای تشویق و تقدیر از شهروندانی باشد که از دانش بیشتری برخوردارند. راهکار دیگر، تلاش برای تعیین ارتباط بین مدل علیتی آسیب‌های ناشی از عوامل خطرآفرین در مردم و درک آن‌ها از آسیب‌های متعاقب زلزله است.

بیشتر مطالعات انجام شده در مورد کسب آمادگی در برابر زمین‌لرزه بر روی این امر متمرکز است که بتوان رفتار انسان را به گونه‌ای تغییر داد که به انجام اقدامات لازم برای حفظ سلامت خود و جامعه‌اش منجر شود. نتایج این مطالعات شواهد کمی را در مورد موفقیت‌آمیز بودن آموزش‌های همگانی برای افزایش اقدامات حفاظتی در برابر خطرات نشان داده است. توزیع خبرنامه، بروشور و کتابچه راهنمای می‌تواند استراتژی مناسب دیگری باشد. در پژوهشی، اثربخشی یک خبرنامه در افزایش آگاهی ساکنان منطقه پارک فیلد کالیفرنیا در مورد خطر زمین‌لرزه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این خبرنامه ضمن بیان اظهارات پژوهشگران مرکز مطالعات زمین‌شناسی ایالات متحده در مورد فعل شدن بخشی از گسل سان‌أندریاس پارک فیلد واقع در مرکز کالیفرنیا، این محل را مکان وقوع احتمالی زمین‌لرزه‌ای با بزرگای به نسبت قابل توجه در فاصله بین سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۳ معرفی کردند. این خبرنامه با کتابچه راهنمایی همراه بود که ضمن ارائه اطلاعات کلی در مورد زمین‌لرزه و خطرات متعاقب آن، روش‌های آمادگی در برابر زلزله و شیوه‌های کاهش خسارات احتمالی را برای ساکنان منطقه تشریح کرده بود، سپس، مطالعه‌ای به منظور ارزیابی مداخله مذکور انجام گرفت و مشخص شد عده قابل توجهی از ساکنان منطقه با مطالعه این خبرنامه و به کار بستن

دستورالعمل‌های کتابچه راهنمای ضمیمه آن، اقداماتی را برای آمادگی در برابر زلزله و محافظت از خود و خانواده‌شان انجام داده‌اند.

بعضی از یافته‌های این مطالعه به عنوان قوانین تغییرناپذیر برای آموزش همگانی در بلایا، مؤثر شناخته شده‌اند. این قوانین عبارتند از: پدیده‌های پیچیده باشد با عبارات غیر فنی و ساده تفسیر شوند؛ اطلاعات باید از منابع معتبر و گوناگون ارائه شوند؛ بین اطلاعاتی که از طریق رسانه‌های مختلف در اختیار مردم قرار می‌گیرند باید هماهنگی وجود داشته باشد؛ پیام‌های رادیویی و تلویزیونی تا اندازه‌ای مؤثر هستند، ولی مردم دوست دارند دستورالعمل مکتوبی داشته باشند تا در موقع خطر به آن رجوع کنند؛ چه کارهایی باید انجام دهند؛ بحث و تبادل نظر با گروه‌های همسالان کمک می‌کند تا مردم محتواهای پیام‌ها و اطلاعات ارائه شده را پیذیرنده و طبق آن‌ها عمل کنند.

در اوایل دهه ۱۹۹۰، مطالعه مشابهی به بررسی نشریه‌ای در منطقه «بی» پرداخت که در آن یافته‌های یک گزارش علمی در مورد احتمال وقوع زمین‌لرزه با زبانی ساده بیان شد. این نشریه که در پی انتشار یک گزارش تخصصی از سوی مرکز مطالعات زمین‌شناسی ایالات متحده منتشر شده بود، به طور وسیع در بین مردم منطقه توزیع شد که هدف آن افزایش آگاهی مردم درباره زمین‌لرزه و تشویق آن‌ها به انجام اقدامات لازم برای آمادگی و مواجهه با آن بود. سپس کتابچه‌ای با عنوان «زلزله بزرگ بعدی در منطقه بی» برای میلیون‌ها نفر از ساکنان منطقه به عنوان ضمیمه روزنامه عصر دوشنبه تهیه و توزیع شد. مدتی بعد، پژوهشی در مورد تأثیر این کتابچه در دانش مردم انجام گرفت که از تعداد زیادی از خوانندگان این روزنامه در مورد مفید بودن آن سؤال شد. یافته‌های این تحقیق، مجموعه قوانین آموزشی بلایا را تکمیل کرد. این یافته‌ها عبارتند از:

وقتی درباره خطری، اطلاعات به طور کامل و به زبان ساده ارائه شود، مردم قادرند اصول و مفاهیم کلی آن را درک کرده و به خاطر بسپارند. به این ترتیب وقتی مردم متوجه شوند روش‌هایی وجود دارند که با به کار بستن آنها می‌توان از میزان آسیب‌پذیری کاست، به انجام آن تشویق می‌شوند.

مردم سعی می‌کنند با کسب اطلاعات بیشتر به آنچه می‌شنوند اعتبار بیشتری دهند.

این پژوهش‌ها نشان داد که بیشتر اقداماتی که توسط مردم و سازمان‌ها برای کسب آمادگی در برابر زلزله انجام شده بعد از خواندن ضمیمه آموزشی روزنامه صورت گرفته است. علت این امر نه تنها آگاهی از لزوم انجام اقدامات توصیه شده توسط متخصصان بوده، بلکه روزنامه‌ها مطالبی را که مردم پیش‌تر شنیده بودند تقویت کرده‌اند. تقریباً در همین زمان تحقیقی متفاوت، ولی مکمل در منطقه بی انجام شد. در این تحقیق از مردم سؤال شد که ترجیح می‌دهند اطلاعات موردنیاز درباره خطرات زلزله و چگونگی اقدامات لازم برای کاهش خطرات آن را از چه منبعی دریافت کنند.

گرچه این تحقیق به دنبال تغییر در رفتار پس از ارائه اطلاعات نبود، اما یافته‌های آن بسیار ارزشمند بوده و نتایج حاصل از تحقیقات اخیر را نیز تأیید می‌کرد. براساس مطالعه انجام شده مردم عموماً برنامه‌های آموزشی را ترجیح می‌دهند که موارد زیر را در بر داشته باشند:

- اطلاعات فنی و علمی به زبان ساده و از طریق مسوولان به مردم ارائه شود.
- به طور شفاف ارائه شوند.
- در قالب برنامه‌های جذاب ارائه شوند.
- برنامه از طریق شبکه‌های خبررسانی سراسری و از زبان متخصصان و سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان منتشر شوند.

بنابراین، سازمان‌های آموزشی و پژوهشی با سابقه، بیشتر از سازمان‌های نا آشنا مورد اعتماد مردم قرار می‌گیرند. در پژوهش‌های انجام شده علت موفق نبودن برنامه‌های آموزشی را در این دانسته‌اند که از مخصوصان برای طراحی برنامه استفاده نمی‌کنند، محتوا و ساختار پیام‌ها باهم سازگار نیستند و فقط به شرح و بسط خطر بدون ارائه راهکار مناسب برای مقابله با آن پرداخته می‌شود. براساس این مطالعه غلط بودن فرضیه یکنواخت فرض کردن جامعه، یعنی ارائه اطلاعات و مواد آموزشی یکسان به گروه‌های مختلف مردم یا ارائه مطالب به گروه‌های خاصی از جامعه به اثبات رسید. برای مثال، در مطالعه انجام شده در آمریکا ثابت شد شیوه آموزش و محتوای آن برای افراد صاحب‌خانه باید متفاوت از اجاره‌نشینان باشد و نیز آموزش در مدارس باید متفاوت از برنامه‌های آموزشی در یک شرکت بزرگ باشد.

در این باره مطالعه‌ای که در سال ۱۹۹۲ در مورد آموزش همگانی توسط دانشگاه مریلند انجام گرفته است. در این مطالعه با بررسی محتوای پیام مشخص شد اطلاعات مبهم و نادرست به مراتب بدتر از نداشتن اطلاعات است.

فصل سوم

مراحل اجرایی و خروجی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی در برنامه مشترک

- ✓ مراحل اجرایی آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی در دو شهر گرگان و کرمان چگونه است؟
- ✓ خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد در خصوص آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی چگونه بوده است؟

در بیست سال گذشته، حوادث غیرمتربقه سبب مرگ نزدیک به ۱۰ میلیون انسان شده و بیش از ۱۰۰۰ میلیارد دلار هزینه در برداشته است. در این مدت نزدیک به یک میلیارد نفر از مردم جهان، به طور مستقیم یا غیرمستقیم تحت تاثیر حوادث غیرمتربقه قرار گرفتند. کشور ایران نیز از این امر مستثنی نبوده است. ایران از نظر لرزه خیری در منطقه فعالی از کره زمین لرزه‌های پرقدرت محسوب می‌شود. به استناد پایگاه داده‌های سوانح کشور (Desinventar) در سی سال گذشته ۴ هزار و ۴۵۰ زلزله در کشور به وجود پیوسته که در اثر آن ۱۵۰ هزار نفر کشته و زخمی شده‌اند. در حال حاضر ایران در فهرست کشورهایی قرار داد که وقوع زلزله در آن با تلفات جانی بالایی همراه است. گرچه جلوگیری کامل از خسارت‌های ناشی از زلزله‌های شدید بسیار دشوار است، ولی با افزایش سطح اطلاعات، آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی مناسب و هدفمند و مرتبط با لرزه خیزی کشور و ترویج فرهنگ اینمنی، می‌توان تا حد قابل توجهی تلفات و خسارت‌های ناشی از زلزله‌های بعدی را کاهش داد.

۱-۳-۱- مراحل اجرایی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله

مراحل اجرایی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله، که در دو شهر گرگان و کرمان در قالب کارگروه‌های اجرایی انجام پذیرفت، در شش مرحله به شرح زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

مراحل اجرایی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله

نمودار ۱- مراحل اجرایی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله در شهرهای گرگان و کرمان

۱-۱-۳- تشكيل کارگروه اجرایی

برای اجرای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله، در اولین گام باید کارگروه تخصصی اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی استان فعال شود. این کارگروه متشکل از نمایندگان کلیه سازمان‌ها و نهادهای فعال در حوزه مدیریت بحران در استان هستند. این گروه ضمن بررسی و تبیین ضرورت اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله، از اقدامات متفاوت دستگاه‌های استانی اطلاع به دست می‌آورد. این کارگروه کلیه هماهنگی‌های لازم برای اجرای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر زلزله در استان را

تسهیل و مدیریت می‌کند. برای افزایش اثربخشی اقدامات در استان، کلیه اقدامات و برنامه‌های حوزه اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی در برابر زلزله، باید با هماهنگی این کارگروه انجام شود.

۳-۱-۲- نیازسنجی و اولویت‌بندی

در گام دوم، تیم اجرایی مشخصی با بررسی دقیق احتمال وقوع سوانح در استان گزارشی تهیه می‌کند تا کارگروه اجرایی بتواند بر اساس آن اولویت‌های اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی در برابر زلزله را مشخص و بر اساس آن برنامه اجرایی را تدوین کند. این نیازسنجی و اولویت‌بندی به کارگروه کمک خواهد کرد که اثربخش ترین برنامه لازم برای استان را تدوین کند.

۳-۱-۳- تدوین برنامه اجرایی

بر اساس اطلاعات گردآوری شده از استان و بحث و بررسی به عمل آمده در کارگروه اجرایی، برنامه‌ای اجرایی تدوین می‌شود که بر اساس اولویت‌ها و بودجه مورد نیاز، فهرست اقدامات مورد نیاز، افراد مسؤول، زمان مورد نیاز در قالب برنامه اجرایی تهیه و در اختیار سازمان یا نهاد مجری معین قرار می‌گیرد.

۳-۱-۴- اجرای برنامه آگاه سازی عمومی

بر اساس فازبندی انجام شده در برنامه اجرایی، اقدامات آگاه سازی عمومی آغاز و انجام می‌شود.

۳-۱-۵- کنترل و نظارت

پس از تکمیل هر یک از قسمت‌های برنامه اجرایی، سازمان یا نهاد مجری موظف است تا گزارش مربوط را به کارگروه اجرایی ارائه کند و با کسب بازخورد، اصلاحات مورد نیاز را اعمال کند. همچنین بر اساس برنامه اجرایی، باید کنترل مستمر و نظارت موردنی توسط نماینده کارگروه اجرایی در مدت زمانی تعیین شده انجام شود تا اقدامات انجام شده از اثربخشی لازم برخوردار باشند.

۳-۱-۶- مستندسازی

مستندسازی یکی از مرحله‌ای است که از آغاز اقدامات تا پایان آن باید همواره مدنظر قرار گیرد. همچنین باید در برنامه‌ریزی، مستندسازی و ابزارها و راهکارهای آن مورد توجه قرار گیرد و از کلیه اقدامات انجام شده، موارد اجرایی ثبت و ضبط شود.

۲-۳- خروجی‌های برنامه مشترک اجرا شده در حوزه اطلاع‌رسانی

در این بخش خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحده درباره اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی که در دو شهر کرمان و گرگان اجرا شده‌اند، در سیزده دسته تقسیم‌بندی و به شرح زیر اجرا شده‌اند.

۱-۴- پوسترهاي اطلاع‌رسانی

۲-۴- بروشورهاي اطلاع‌رسانی

۳-۴- بیلبوردها

۴-۴- بانک اطلاعات تصاویر آموزشی مدیریت بحران

۵-۴- برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی

۶-۴- انیمیشن

۷-۴- لوح فشرده اطلاع‌رسانی

۸-۴- حضور در نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌ها

۹-۴- سرگرمی کودکان

۱۰-۴- پورتال و وب سایت اینترنتی

۱۱-۴- اخبار و خبرنامه الکترونیک

۱۲-۴- طراحی موزه زلزله

۱۳-۴- مستندسازی اقدامات

در ادامه عنوانین اقدامات انجام شده ذیل هر یک از موضوع‌های یاد شده ارائه شده است. برای اطلاع بیشتر از این اقدامات علاقه‌مندان می‌توانند به گزارش اجرای برنامه آگاه‌سازی در برابر زلزله در دو شهر کرمان و گرگان از همین مجموعه مراجعه و تمامی موارد را با آمار و اطلاعات کامل‌تر مطالعه کنند.

جدول ۱- خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متعدد در زمینه آگاهسازی و اطلاع رسانی عمومی

ردیف	شرح موضوع	اجزاء
۱	پوسترهاي اطلاع رسانی	<ul style="list-style-type: none"> ● پوسترهاي ساخت و ساز اصولي ساختمان ● پوستر معرفی برنامه مشترک ● پوستر پايجاه داده ها و اطلاعات سوانح طبیعی کشور ● پوسترهاي نکات ايمني ويژه کودکان ● پوسترهاي آماده سازي محلات گرگان ● پوستر ايمن ساري سازه اي و غير سازه اي ● مجموعه استندهاي اطلاع رسانی برنامه مشترک
۲	بروشورهاي اطلاع رسانی	<ul style="list-style-type: none"> ● بروشور اطلاع رسانی آماده سازی محلات گرگان ● بروشورهاي اطلاع رسانی آماده سازی سوانح کرمان ● بروشور آمادگي در برابر زلزله مدارس ابتدائي گرگان ● بروشورهاي معرفی بخش هاي مختلف برنامه مشترک ● بروشور اقدامات انجام شده در زمینه آماده سازی مدارس در برابر زلزله ● بروشور ارتقاء كيفيت ساخت و ساز ايمن ● سالنامه ديواري آموزشي ● تدوين مقالات مرتبط در مجلات و همايش هاي تخصصي
۳	بيلبورد	<ul style="list-style-type: none"> ● بيلبورد آگاهسازی در برابر زلزله در شهر گرگان ● بيلبورد آگاهسازی در برابر زلزله در شهر کرمان
۴	بانک اطلاعات تصاویر آموزشی مدیریت بحران	
۵	برنامه راديوسي و تلوزيوني	<ul style="list-style-type: none"> ● برنامه تلوزيونی کاهش اثرات بلاياب طبیعی گرگان ● برنامه تلوزيونی امداد و نجات در زلزله ● مسابقه تلوزيونی (تلفنی) خونه به خونه (آمادگی در برابر سوانح) ● برنامه تلوزيونی زلزله ● برنامه تلوزيونی مدیریت بحران و معرفی برنامه مشترک در گرگان ● برنامه تلوزيونی لحظه صفر در کرمان ● برنامه عروسکی تلوزيونی زلزلک در کرمان ● کليپ هاي آموزشي هلال احمر گرگان ● برنامه تلوزيون هاي شهری در تهران ● مصاحبه راديوسي در تهران ● پيام هاي آموزشي در تلوزيون هاي موجود در متروی تهران ● زيرنويس تلوزيون در کرمان
۶	انيميشن	<ul style="list-style-type: none"> ● انيميشن آمادگي در برابر زلزله ويژه عموم مردم در تهران ● لوح فشرده و انيميشن راهنمای سوانح در مدارس (با موضوع زلزله) ● انيميشن شناخت زلزله گرگان ويژه کودکان
۷	لوح فشرده اطلاع رسانی	<ul style="list-style-type: none"> ● لوح فشره چند رسانه اي آموزشي (جمعیت هلال احمر کرمان) ● لوح فشرده معرفی برنامه مشترک

ردیف	شرح موضوع	
اجزاء		
● شرکت در سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه طبیعی		۸
● شرکت در همایش سازمان مدیریت بحران در وزارت کشور		
● شرکت در همایش ملی مدیریت بحران همدان		
● شرکت در چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران و پدافند غیرعامل در پایداری ملی	حضور در همایش‌ها و کنفرانس‌ها	
● شرکت در سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت خطرپذیری بلایا منطقه اکو		
● شرکت در نمایشگاه آموزش همگانی و سلامت در حوادث و بلایا در گرجستان		
● شرکت در نمایشگاه‌های رسانه‌های دیجیتال و دولت الکترونیک		
● بازی اطلاع رسانی برای کودکان ● لوح فشرده سرگرمی کودکان ● برچسب‌های اطلاع رسانی برای کودکان	سرگرمی کودکان	
● پورتال ملی مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی ● وب سایت اطلاع رسانی برنامه مشترک ● پایگاه اینترنتی مدیریت بلایایی طبیعی ویژه کودکان و نوجوانان	پورتال و وب سایت اینترنتی	۹
● خبرنامه هفتگی الکترونیکی در وب سایت ● اطلاع رسانی از طریق روزنامه‌های محلی	خبر و خبرنامه الکترونیک	
● کتابچه آموزش مانور در مدارس (راهنمای مدیریت سوانح در مدرسه) ● مجموعه راهنمای و دستورالعمل‌های مدیریت خطرپذیری در مناطق شهری	طراحی موزه زلزله مستندسازی اقدامات	۱۰
		۱۱
		۱۲
		۱۳

فصل چهارم

استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی

- ✓ ضرورت تدوین استراتژی آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی چیست؟
- ✓ چالش‌های فراروی آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی چیست؟
- ✓ نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای اطلاع‌رسانی عمومی کدام است؟
- ✓ اهداف کلان و استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی کدام است؟

۱-۴- ضرورت تدوین استراتژی‌های اطلاع رسانی

هدف اطلاع رسانی به عنوان یک رشته علمی تهییه مجموعه اطلاعاتی است که سبب پیشرفت نهادهای گوناگون و روش‌هایی می‌شود که وقف گردآوری و انتقال دانش هستند. این نهادها بر چند دسته‌اند از جمله کتاب برای ثبت دانش مدرسه برای تعلیم دانشی که در طول چند نسل گرد آمده است، کتابخانه برای ذخیره و انتشار دانش، سینما و تلویزیون برای به نمایش در آوردن دانش، مجله برای انتقال مکتب آخرين پیشرفتهای فنی در زمینه معین و سرانجام کنفرانس برای انتقال شفاهی اطلاعات.

این نهادها وظیفه مهمی را که بر عهده داشته‌اند، به خوبی انجام داده و می‌دهند ولی این موارد برای برآوردن نیازهای ارتباطی جامعه امروزی کافی نیستند. بعضی از عواملی که به نارسایی آنها کمک می‌کند عبارتند از:

- رشد شگفت‌انگیز علوم، تکنولوژی و سرعتی که با آن دانش نو عرضه می‌شود و دانش گذشته کهنه و منسخ می‌شود.
- سرعت کهنه شدن دانش فنی، به طوریکه فارغ‌التحصیلان قدیمی مجبورند برای نو کردن مهارت‌های خود در تلاش باشند.
- فراوانی دانشمندان دست‌اندرکار و وجود مجله‌های علمی و فنی بسیار
- افزایش تخصص که تفهم، تفہم و مبادله اطلاعات را بین رشته‌های مختلف علمی مشکل می‌کند.
- فاصله زمانی اندک بین پژوهش و کاربرد آن که احتیاج به کسب اطلاع را آنی‌تر و شدیدتر می‌کند.

در نتیجه این گونه نیازهای مبرم، روش‌های موجود برای مبادله اطلاعات ناقص تشخیص داده شده‌اند. اطلاع رسانی همگام سایر علوم رشد نکرده است و حال وقت آن است کوشش بسیاری صرف این امر شود تا این عقب‌ماندگی جبران شود. اگر شیوه‌های ارتباط و مبادله اطلاعات بهبود نیابند مانع بزرگ در راه سایر علوم ایجاد می‌شود و نبود ارتباط سبب دوباره‌کاری و پائین آمدن میزان پیشرفت خواهد شد.

شناخت دقیق مخاطب، نیازها و نقاط ضعف و قوت او و همچنین بررسی همه جانبه شرایط بیرونی حاکم بر اجتماع، پلی میان خواست مخاطبان و خواست صاحبان رسانه می‌زنند و راهبردی را طراحی می‌کنند که مخاطب در دو یا چند مرحله به تدریج به سمتی رود که صاحبان رسانه‌ها می‌طلبند.

بنابراین اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی در زمینه مدیریت بحران نیز بدون در نظر داشتن استراتژی‌های اجرایی از اثربخشی، برخوردار نیست.

با توجه به اینکه ایجاد سرمایه‌های اجتماعی یکی از جنبه‌های توسعه‌یافته‌گی کشورها است، اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی نیز در راستای ارتقاء ظرفیت‌ها و سرمایه‌های اجتماعی کشور درباره پیشگیری و آمادگی آحاد جامعه در برابر اثرات سوانح طبیعی یکی از مهم‌ترین اقدامات مدیریت بحران در زمینه توسعه کشور و مقابله با مخاطرات طبیعی است.

از این رو ضرورت تدوین استراتژی یا راهبرد در اطلاع رسانی و آگاه‌سازی عمومی در کشور احساس می‌شود. بنابراین باید توجه داشت که تدوین استراتژی باید از طریق تحلیل نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت‌ها و تهدید‌های موجود در این حوزه صورت پذیرد.

۲-۴-۱- چالش‌های فراروی آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی

همانگونه که گفته شد، مدیریت و سازماندهی آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی امری دشوار و نیازمند دانش و علم کافی در این زمینه است. علی‌رغم این موضوع، اجرای چنین طرح‌هایی همواره با چالش‌هایی روبرو است که در ادامه به اهم آن اشاره می‌شود.

۲-۴-۱- هماهنگی سازمان‌های متولی

هماهنگی سازمان‌های متولی امر آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی، یکی از چالش‌های مهم در اجرایی شدن این طرح است. اغلب سازمان‌ها و نهادهای متولی امر مدیریت بحران در سطوح ملی و محلی اقدامات بسیاری در زمینه آگاه‌سازی عمومی انجام می‌دهند که نبود دسترسی نظام‌مند به اطلاعات تولید شده توسط نهادهای مختلف سبب موازی کاری و کاهش کیفیت مخصوصات می‌شود.

۲-۴-۲- عدم به کارگیری موثر سازمان‌های خصوصی و غیردولتی

آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی نیاز به دانش و آگاهی در زمینه مدیریت بحران و هنر و خلاقیت در ارائه مطالب دارد. این امر ضرورت به کارگیری نیروهای هنرمند و خلاق خارج از سازمان‌های متولی را می‌طلبد که تعیین نشدن روال و نظامی برای به کارگیری فعال از نیروهای خصوصی و غیردولتی متخصص در این حوزه، عملکرد آگاه‌سازی عمومی را با چالش جدی روبرو خواهد ساخت.

۲-۴-۳- بی‌توجهی به تفاوت‌های فرهنگی

ویژگی‌های خاص و فرهنگی مردم نه تنها در شهرها و استان‌های کشور متفاوت است بلکه به جرات می‌توان گفت که در قسمت‌های مختلف یک شهر نیز متفاوت است. بنابراین ضروری است برای افزایش اثربخشی اطلاعات، ضمن توجه به ویژگی‌های خاص یک شهر، مطالب و آموزه‌ها بر اساس تفاوت‌های فرهنگی بومی سازی و ویژه سازی شوند.

۲-۴-۴- گرایش به اقدامات مقطوعی و زود بازده

اقدامات آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در ظاهر به سرعت قابل تهیه، طراحی و توزیع هستند که جزء اقدامات زودبازده به شمار می‌روند. اما این اقدامات باید بر اساس برنامه‌ریزی از پیش تعیین شده و به صورت مستمر ادامه پیدا کنند تا از اثربخشی لازم برای فرهنگ‌سازی برخوردار باشند، به عبارتی منجر به تغییر رفتار هدفمند در مردم شهر شوند. گرایش به اقدامات زودبازده و مقطوعی می‌تواند ضربات جبران‌ناپذیری به مدیریت بحران وارد آورد. به عنوان مثال پشتیبانی نکردن مناسب از اطلاعات ارائه شده، نبود اطلاعات تکمیلی و مورد نیاز مردم، تناقض اطلاعات، فاصله زمانی زیاد ارائه اطلاعات، می‌توانند ضمن از بین بردن اعتماد مردم، از اهمیت موضوع کاسته و اثرات آن را از بین ببرد.

۲-۴-۵- نداشتن کافی در زمینه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی امروزه تبدیل به علمی شده است که با تجزیه و تحلیل شرایط موجود و نیازسنجی جامعه آغاز می‌شود و با برنامه‌ریزی هدفمند و تولید و توزیع اطلاعات ادامه می‌باید. در صورتی

که شرایط موجود و دانش و آگاهی اکثريت مردم يك شهر در نظر گرفته نشود، يا نيازهای آموزشی اولويت‌بندی نشده باشد، اقدامات آگاه‌سازی عمومي اثرات خود را از دست خواهد داد. همچنین باید در نظر داشت که اقدامات آگاه‌سازی عموم باید توسط تيمى منسجم از متخصصان و كارشناسان اين حوزه هدایت شود تا ضمن هم‌افزايی نظرها، اقدامات از پايداري لازم برخوردار باشند.

۶-۲-۴- نبود مستندسازی مناسب تجربيات قبلی

مستندسازی حوزه اطلاع‌رسانی عمومی يكى از مهم‌ترین ابزار پيشروفت و توسعه آگاهی مردم در اين حوزه است که متأسفانه مورد توجه جدي قرار نگرفته است. ثبت واکنش‌ها و پاسخ‌های واقع‌بینانه مردم به اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی می‌تواند راه‌گشای اقدامات بعدی در سایر شهرهای کشور باشد. اهمیت مستندسازی جهت انتقال تجربه‌های موفق باید مدنظر متوليان امر قرار بگیرد. بی‌توجهی به مستندسازی می‌تواند بسياری از يافته‌های طرح را از ياد ببرد و دانش كسب شده در اين زمينه نيز منتقل نشود.

۷-۲-۴- وابستگی به بودجه

به دليل قabilite سريع جذب بودجه توسط اقدامات آگاه‌سازی نظير چاپ و تکثیر بروشور، بيلبورد و نظائر آن، بسياری از اقدامات اين حوزه بدون برنامه‌ريزی و تنها برای جذب بودجه باقیمانده سازمان‌ها و نهايدهای مختلف استفاده می‌شود. همچنین ميزان بودجه اختصاص يافته، تعين كننده ميزان توليد و توزيع قرار می‌گيرد. در صورتی که وابستگی به بودجه، اثرات اقدامات آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی را با چالش جدي روبرو خواهد كرد.

۸-۲-۴- وجود ديدگاه تجاری به اطلاع‌رسانی عمومی

اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی ابزاری برای ارتقاء سرمایه‌های ملي است که باید در کل کشور به صورت حمایت شده از سوی نهايدهای متولی دولتی در اختيار همگان قرار گیرد. در شرایطی که ابزار اطلاع‌رسانی در برابر سوانح به عنوان كالাযی سودآور برای برخی تولید‌كنندگان تبدیل شود، ضمن انحصاری شدن آن، رسالت اصلی اطلاع‌رسانی را نيز از آن خواهد گرفت و به عبارتی هدف اصلی اطلاع‌رسانی عمومی خدشه دار خواهد شد.

۳-۴- تجزيه و تحليل طرح اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

در جدول زير نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهديدهای اجرای طرح آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی انجام شده در دو شهر كرمان و گرگان، ذيل برنامه مشترك دولت و برنامه عمران ملل متحده آورده شده است. اين موارد با جمع‌بندی نتایج و چالش‌ها گرداوري و طبقه‌بندی شده تا بر اساس آن استراتژي‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در اين باره تدوين شوند.

جدول ۲- چارچوب تجزیه و تحلیل راهبردی طرح اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی به روش SWOT

تهدید	فرصت	نقاط ضعف	نقاط قوت
<ul style="list-style-type: none"> ناهمانگی میان سازمان‌های متولی در اجرا وابستگی اقدامات به بودجه و قطع فعالیت‌ها بدون بودجه انجام مقطعی اقدامات و اختصاص زمانی کوتاه و مناسبتی برای اجرای اقدامات آغاز بی‌هدف برنامه‌ها و نداشتن برنامه از پیش تعیین شده برای ارائه، تغییر و به روزرسانی اطلاعات بی‌توجهی به تفاوت‌های فرهنگی در اجرای طرح آگاهسازی عمومی مستند نکردن اقدامات انجام شده گذشته در کشور بی‌توجهی به نیازها و اولویت‌های اصلی مردم و برنامه‌ریزی آگاهسازی عمومی بر اساس آن ناهمانگی وجود تضاد و تناقض در پیام‌های سازمان‌های مختلف پشتیبانی نکردن مناسب از اطلاعات تکمیلی مورد نیاز ایجاد نیاز و ناتوانی در پاسخ به آن 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد بستر مدام و موثر برای فرهنگ‌سازی و آگاهسازی عمومی و تغییر رفتار مردم در زمینه آمادگی در برابر سوانح آگاهسازی برای ورود به جامعه برای انجام اقدامات مشارکتی بعدی ارتقای سطح آگاهی مردم با اقدامات هماهنگ و در زمان کوتاه 	<ul style="list-style-type: none"> اختصاص نیافتن زمان کافی برای طراحی و توزیع مناسب محصولات اجرای اقدامات به صورت مناسبی و مقطعی تمایل به اقدامات زود بازده و کوتاه‌مدت در زمینه آگاهسازی عمومی میان مدیران دانش محدود مجریان و طراحان درباره اصول جامعه‌شناسی مدیریت بحران در محصولات اطلاع‌رسانی مستند نبودن و دسترسی نداشتن به تجربه‌های موفق گذشته و محصولات موفق اطلاع‌رسانی عمومی کاهش فعالیت‌های سازمان‌های خصوصی فعال در زمینه اطلاع‌رسانی مدیریت بحران و حمایت نکردن از آنها پراکندگی اقدامات در زمینه آگاهسازی عمومی بی‌توجهی مجریان به هدف اطلاع-رسانی عمومی بی‌توجهی به استمرار اقدامات بی‌توجهی به ضرورت وجود پشتونه علمی اقدامات بی‌توجهی به مخاطب اصلی و فرعی در اطلاع‌رسانی عمومی 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد آمادگی در مردم در برابر سوانح طبیعی ایجاد حساسیت در مردم جهت کسب آموزش‌ها و اقدامات پیشگیرانه داوطلبانه آگاهسازی و حساسسازی مردم نسبت به اثرات سوانح ارتقای سطح مشارکت محلی انتقال سریع و بدون واسطه اطلاعات دامنه گسترده مخاطبان

۴-۴-۱- اهداف کلان و استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی

در این بخش پس از تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده بر اساس جدول تحلیل راهبردی، «اهداف کلان آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی» و «استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی» به شرح زیر ارائه می‌شود:

۴-۴-۲- اهداف کلان آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی

اهداف کلان در آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی به شرح زیر ارائه شده است.

- تحقیق فرهنگ‌سازی با گسترش اطلاع‌رسانی و آگاهسازی هدفمند
- توسعه پژوهش‌های حوزه آگاهسازی عمومی در کشور
- تحقیق انتشار، توزیع و مستندسازی مناسب تجارب گذشته
- ارتقاء سطح پشتیبانی و ظرفیت‌سازی در نهادهای غیردولتی
- ارتقای کاربری الگوی بومی با لحاظ کردن تفاوت‌های فرهنگی در کشور

- ایجاد بستر مناسب برای جذب ایده‌های آگاه‌سازی عمومی
- مدیریت جامع و یکپارچه اطلاعات در سطح ملی
- تدوین برنامه جامع آگاه‌سازی عمومی شهر
- توزیع جامع و رایگان منابع اطلاع‌رسانی
- حفظ استمرار و پویایی آگاه‌سازی عمومی

۴-۲-۴-۴- استراتژی‌های آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی

بر اساس هر یک از اهداف کلان تدوین شده برای آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی، استراتژی‌های اجرایی به شرح زیر تدوین شده است.

۴-۲-۴-۱- تحقق فرهنگ‌سازی با گسترش اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی هدفمند

- افزایش سطح آگاهی و فرهنگ‌سازی مدیران در سطح ملی و محلی درباره اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی هدفمند
- تبیین ضرورت اقدامات اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی در برابر سوانح و هزینه‌فایده این اقدامات برای مدیران در تمامی سطوح
- ترویج و تبیین خروجی‌های صحیح و مناسب با تکنولوژی روز در حوزه آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی
- طراحی و ارائه آموزش‌های مناسب از طریق آگاه‌سازی عمومی برای ارتقای جایگاه پیشگیری و مدیریت بحران در اولویت‌های اول زندگی مردم در نقاط مختلف کشور
- پشتیبانی ملی از تولیدات حوزه آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در زمینه پیشگیری از اثرات و آمادگی در برابر سوانح طبیعی

۴-۲-۴-۲- توسعه پژوهش‌های حوزه آگاه‌سازی عمومی در کشور

- افزایش حمایت از پژوهش‌های حوزه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی جهت ارتقای سطح کیفی محصولات این حوزه

۴-۲-۴-۳- تحقق انتشار، توزیع و مستندسازی مناسب تجارب گذشته

- تسهیل در انتشار تجارب و درس‌های آموخته آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در سراسر کشور
- ایجاد مکانیسم جذب بازخورد و آموختن از تجربه‌های گذشته و چالش‌های اجرایی در جهت پرهیز از تکرار اشتباهات گذشته و نهادینه سازی مستندسازی اقدامات آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی در کشور

۴-۲-۴-۴- ارتقاء سطح پشتیبانی و ظرفیت‌سازی در نهادهای غیردولتی

- ارتقاء سطح پشتیبانی، حمایت، ظرفیت‌سازی و فعال‌سازی سازمان‌های خصوصی، غیردولتی محلی و متخصص درباره اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

۴-۴-۲-۵- ارتقای کاربری الگوی بومی با لحاظ کردن تفاوت‌های فرهنگی در کشور

- افزایش اجرا و انتظام بخشیدن به طرح‌های پایلوت در کشور برای ارتقای الگوی بومی آگاه‌سازی عمومی با توجه به ویژگی‌های فرهنگی مردم کشور

۴-۴-۲-۶- ایجاد بستر مناسب برای جذب ایده‌های آگاه‌سازی عمومی

- تدوین و اجرای فرآیندی برای جذب ایده‌ها و تقویت انگیزه مشارکت کنندگان برای تولید ایده‌های مناسب در زمینه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

۴-۴-۳-۷- مدیریت جامع و یکپارچه اطلاعات در سطح ملی

- تسهیل مدیریت اطلاعات شامل نظام‌مند کردن کلیه فرآیندهای این حوزه شامل جمع‌آوری، کنترل کیفی، تحلیل محتوى، بازنمایی و مستندسازی کلیه محصولات تولید شده توسط سازمان‌ها و نهادهای متولی در کل کشور
- ارتقای سطح هماهنگ در تولید مطالب اطلاع‌رسانی در کشور در جهت مدیریت موازی کاری و انسجام تشکیلاتی در مسیر افزایش کیفیت محصولات اطلاع‌رسانی
- ایجاد سیستم مدیریتی متصرکز و تهیه بانک اطلاعات متصرکز جهت تسهیل دسترسی ملی و ممانعت از اجرای مکرر اقدامات کم‌اثر در حوزه اطلاع‌رسانی عمومی
- ایجاد بستری برای برنامه‌ریزی بلند مدت ملی درباره اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

۴-۴-۲-۸- تدوین برنامه جامع آگاه‌سازی عمومی شهر

- ایجاد زمینه‌ای برای تدوین برنامه جامع آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی عمومی شهری با توجه به ویژگی‌های، ظرفیت‌ها و امکانات موجود
- ارتباط نظام‌مند میان دستگاه‌ها در جهت افزایش کیفیت خروجی‌های حوزه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

۴-۴-۲-۹- توزیع جامع و رایگان منابع اطلاع‌رسانی

- ایجاد بستری برای ارتقای سطح توزیع منابع و تولیدات حوزه اطلاع‌رسانی عمومی به صورت رایگان در کل کشور

۴-۴-۲-۱۰- حفظ استمرار و پویایی آگاه‌سازی عمومی

- ایجاد بستری برای حفظ استمرار و اطلاع‌رسانی عمومی پویا در کشور

۱. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور- مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ مجلس شورای اسلامی
۲. اولین گزارش سالانه برای کمیته راهبری پروژه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران ۶- آذر ۱۳۸۵
۳. گزارش سالانه سال ۲۰۰۷ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران- دی ۱۳۸۶
۴. گزارش سالانه سال ۲۰۰۸ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
۵. گزارش سالانه سال ۲۰۰۹ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
۶. گزارش سالانه سال ۲۰۱۰ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
۷. گزارش ارزیابی برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۰۸
۸. مجموعه گزارش‌های سالانه ارائه شده ذیل برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران از دو شهر پایلوت برنامه (کرمان و گرگان)
۹. جهانگیری، کتابون؛ رازان، اسد؛ فرزدی، فرانک- زمین می‌لرزد، آماده‌اید - گزیده مدیریت- شماره ۶۸- فروردین ۱۳۸۶
۱۰. بحرینی، سید حسین، گزارش نهایی ساختار مدیریت سوانح طبیعی کشور، دانشگاه تهران، دانشکده محیط زیست، ۱۳۷۸.
۱۱. دفتر مطالعات و هماهنگی امور ایمنی و بازسازی، وزارت کشور، معاونت هماهنگی امور عمرانی، مجموعه قوانین و مقررات موجود در ارتباط با حوادث غیرمنتقبه، ۱۳۸۰.
۱۲. دفتر مطالعات و هماهنگی امور ایمنی و بازسازی، وزارت کشور، معاونت هماهنگی امور عمرانی، مطالعات - طرح جامع مدیریت بحران کشور، ۱۳۸۰.
۱۳. ظفری، حسین. (۱۳۸۶) بررسی مدیریت بازسازی فیزیکی با نگرشی ویژه بر مشارکت مردم (مطالعه موردنی بم)، دانشگاه تهران، رساله کارشناسی ارشد.
۱۴. قوانین برنامه‌های پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب مجلس شورای اسلامی.
۱۵. قانون طرح جام امداد و نجات کشور، مصوب مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲.
۱۶. مجمع تشخیص مصلحت نظام، سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴، ۱۳۸۲
۱۷. «سیاست‌های کلی پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیرمنتقبه»- مصوب ۱۳۸۴/۲/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام

تماس با مجریان و ارائه نظرها و بازخوردهای تکمیلی

علی‌رغم تلاش تمامی همکارانی که عهده‌دار مستندسازی این مجموعه بودند، تنها به بخش اندکی از دستاوردهای برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد اشاره شده است، بنابراین علاقه‌مندان برای برقراری ارتباط و دریافت اطلاعات و مستندات تکمیلی می‌توانند از طریق مسیرهای ذیل با مدیران و دفاتر مسؤول ارتباط برقرار کنند.

سازمان مدیریت بحران کشور: ۰۳۱-۸۴۸۶۶۴۱

www.ndrmportal.moi.ir

برنامه عمران ملل متحد: ۰۲۱-۲۲۸۶۰۹۲۷

www.undp.org.ir/drm

اداره کل مدیریت بحران استان گلستان (دفتر محلی برنامه در شهر گرگان): ۰۱۷۱-۴۴۸۰۱۴۴

اداره کل مدیریت بحران استان کرمان (دفتر محلی برنامه در شهر کرمان): ۰۳۴۱-۲۷۳۶۹۱۳

مدیران، دست‌اندرکاران و همکاران طرح

مدیران ملی برنامه در شهر تهران شامل آقای مهندس حسن قدمی، سرپرست سازمان مدیریت بحران کشور و مدیر ملی برنامه؛ آقای مهندس رحمت‌الله شیشه‌گر، قائم مقام وقت سازمان مدیریت بحران کشور، معاون وقت پیشگیری و مجری ملی وقت برنامه؛ خانم مهندس بهناز پورسید، مدیر کل وقت دفتر تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزه‌ای، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و آقای مهندس سید اکبر هاشمی، مشاور وقت رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و مجری ملی وقت برنامه؛ به عنوان مجریان ملی برنامه در طول زمان اجرای برنامه، آقای مهندس مهدی کامیاب، مدیر طرح‌های توسعه، رئیس گروه محیط زیست، انرژی و مدیریت بحران «برنامه عمران ملل متحد»؛ خانم دکتر ویکتوریا کیانپور، تحلیل گر وقت برنامه در دفتر برنامه عمران ملل متحد، خانم الزیرا ساگین‌باوا معاون نماینده مقیم سازمان ملل متحد در ایران، به عنوان مدیران مسؤول در دفتر برنامه عمران ملل متحد در ایران، مدیران اجرایی آقای مهندس مسعود حصارکی، مدیر وقت مرکز مدیریت اطلاعات سازمان مدیریت بحران کشور و مدیر اجرایی برنامه مشترک، آقای مهندس علی تبار، مدیر وقت دفتر تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزه‌ای، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور؛ خانم مهندس فرزانه آقامضانعلی رئیس گروه تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزه‌ای، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور.

اعضای کمیته فنی مستندسازی نظارت بر تدوین خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد تحت عنوان «ارتقاء ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» شامل آقای مهندس محمد حسین یزدانی سرپرست معاونت پیشگیری و پیش‌بینی سازمان مدیریت بحران کشور؛ آقای مهندس مهدی کامیاب، مدیر طرح‌های توسعه، رئیس گروه محیط زیست، انرژی و مدیریت بحران «برنامه عمران ملل متحد»، مدیر مسؤول مرتبط با پروژه مستندسازی اقدامات برنامه در دفتر برنامه عمران ملل متحد و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس علیرضا مرادزاده، مدیر کل پیش‌بینی و

هشدار سازمان مدیریت بحران کشور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ خانم مهندس فرزانه آقار مضانعلی، رئیس گروه تدوین ضوابط و معیارهای کاوش خطرپذیری لرزاگی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی، آقای مهندس رسول حسام، مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان، عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس محسن صالحی کرمانی، مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان، عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس علی تبار، مدیر پیشین برنامه در معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای دکتر مصطفی محقق، مشاور دفتر برنامه عمران ملل متعدد در تهران و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی.

مجریان محلی در شهر گرگان آقای مهندس عبدالرضا دادبود معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ جانب آقای مهندس هوشنگ غلامزاده معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ آقای مهندس رضا انجمشاعع، معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ آقای مهندس محمد فرید لطیفی، سرپرست وقت معاونت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ و مدیران اجرایی برنامه آقای مهندس رسول حسام مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان و آقای حسین صوفی دبیر وقت ستاد حوادث و سوانح غیرمتربقه استان گلستان.

مجریان محلی در شهر کرمان آقای مهندس کامیاب معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری کرمان، آقای مهندس کمالی معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری کرمان، آقای مهندس محسن صالحی کرمانی مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان و مدیر اجرایی برنامه و آقای مهندس بیژن آنی مدیر اجرایی وقت برنامه در شهر کرمان.

کارشناسان دفتر ملی برنامه آقای اردشیر سیاح مفضلی، آقای محسن سلیمانی روزبهانی، آقای بابک محمودزاده، خانم یاسمین شهربابکی، آقای رضا ولیزاده، خانم معصومه نظری، آقای بهزاد کاری جعفری، آقای امین شمس الدینی، خانم پریناز فاضلزاده، خانم لیلا احمدی، آقای فرهاد عربپور، خانم شقایق شفیعیان، خانم سیما زرگر، خانم شیرین مقدم، خانم هدی حیدری و خانم فاطمه فیزوکوهی.

کارشناسان دفتر برنامه در شهر گرگان آقای احمد پایندان، آقای هادی دشتیزاده، آقای اسماعیل خوشبیان، آقای محمد آبرین و آقای صادقلی مقدم.

کارشناسان دفتر برنامه در شهر کرمان آقای مهران کریمی‌مجد، خانم رقیه صدر، آقای ساجد یوسف‌الهی و آقای احسان خجسته‌فر.

اعضای کارگروه اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی در برابر زلزله در شهر گرگان و همکاران اجرایی طرح: آقای دکتر محمد ابرهیم نعیمی طبیعی، مدیر عامل وقت سازمان جمعیت هلال احمر استان و رئیس کارگروه اطلاع‌رسانی و آگاهسازی شهر گرگان؛ آقای مسعود احمدی مدیرکل وقت صدا و سیمای مرکز گلستان؛ آقای محمد علی احمدی مدیرکل صدا و سیمای مرکز گلستان؛ آقای حمیدرضا زرگرانی مدیر تولید صدا و سیمای مرکز گلستان؛ آقای رحمان صالحی تهیه کننده برنامه مسابقه خونه به خونه در مرکز صدا و سیمای گلستان؛ آقای عبدالحسین رحیمی دبیر کمیته و مدیر آموزش جمعیت هلال احمر استان گلستان؛ خانم سیاره حسینی کارشناس جمعیت هلال احمر استان از ابتدای پروژه؛ سرهنگ علی اصغر پاسندی نماینده بسیج استان گلستان؛ آقای مهندس مهدی حیدرزاده نماینده اداره کل دفتر فنی استانداری گلستان.

اعضای کارگروه اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی در برابر زلزله در شهر کرمان و همکاران اجرایی طرح: خانم مریم معتمدی میرحسینی، دبیر کارگروه و نماینده سازمان صدا و سیمای مرکز کرمان؛ آقای دکتر امیر احمد شجاعی، مدیر عامل وقت جمعیت هلال احمر استان کرمان؛ آقای مهندس محمودی مدیر عامل جمعیت

هلال احمر استان کرمان؛ آقای دکتر مجید اشرف گنجوی نماینده جمعیت هلال احمر استان کرمان؛ آقای دکتر پژمان غضنفری، آقای دکتر صابری نیا و آقای ایرج کرم‌نژاد، نماینده‌گان دانشگاه علوم پزشکی استان کرمان؛ آقای مهندس اکبر علوی رئیس مرکز مطالعات مدیریت بحران شهر کرمان؛ آقای کریم‌زاده و آقای روحی نماینده‌گان اداره آموزش و پرورش استان کرمان و آقای مهندس اسماعیلیان، نماینده سازمان نظام مهندسی استان کرمان.

تیم اجرایی و مطالعاتی مستندسازی نهایی شامل: آقای اردشیر سیاح مفضلی، مدیر بخش مطالعات مدیریت شهری و مدیریت بحران - موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و مجری طرح مستندسازی، آقای علی اصغر بدرا، مدیر عامل موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و مشاور عالی طرح مستندسازی؛ خانم ندیمه صحفي، آقای بهزاد کار جعفری، خانم شادی عظیمی، خانم مهناز خردمند، خانم آزاده بیات، خانم نگار صحفي، آقای حسین رحیمی نژاد، آقای حامد تبار، خانم سالومه سیاح، خانم کیاندخت میرمحمدحسینی، خانم بهناز محمودزاده، خانم فاطمه شهبازی، خانم سمانه ستوده و خانم ثریا الزمانی کارشناسان ارشد - موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و همکاران پژوهشی طرح مستندسازی نهایی دستاوردهای برنامه مشترک.

گزارش استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی با هدف تجزیه و تحلیل اقدامات انجام شده در این حوزه در پنج سال اجرای برنامه در دو شهر کرمان و گرگان تدوین شده است. در این گزارش، در ابتدا اصول، مفاهیم، اهداف، ضرورت و ویژگی‌های اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی به اجمال برسی شده است. سپس مراحل اجرایی و همچنین خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران مل متحده در زمینه آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی تبیین شده است.

در ادامه، با تبیین چالش‌ها و نیز بیان ضرورت‌های تدوین استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی به تجزیه و تحلیل راهبردی اقدامات و تدوین اهداف کلان و استراتژی‌های آگاهسازی و اطلاع‌رسانی عمومی پرداخته شده است. این مستند راهنمای مناسبی برای مدیران کل بحراں استان‌های مختلف خواهد بود تا ضمن مرور چالش‌ها و نقاط ضعف، از فرصت‌ها استفاده کرده و در برنامه‌ریزی‌های راهبردی اطلاع‌رسانی و آگاهسازی عمومی از آن بهره جویند.